

Informace z kontrolní akce 07/03 - Hospodaření státního podniku LOM PRAHA a výdaje Ministerstva obrany na realizaci zakázek zadaných státnímu podniku

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (dále jen „NKÚ“) na rok 2007 pod číslem 07/03. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ Ing. Zdeněk Brandt.

Cílem kontroly bylo prověřit hospodaření státního podniku s majetkem státu a s finančními prostředky a posoudit uzavřené smluvní vztahy mezi zakladatelem a státním podnikem.

Kontrolovaným obdobím byly roky 2005 a 2006, v případě věcných souvislostí i roky předcházející a období do skončení kontroly.

Kontrola byla provedena u státního podniku LOM PRAHA (dále jen „LOM“ nebo „podnik“) a u Ministerstva obrany (dále jen „MO“ nebo „zakladatel“).

I. Úvod

Zakladatelem státního podniku LOM je MO. *Zakládací listina* LOM byla vydána dne 23. června 1989 a z důvodů realizovaných změn byla postupně aktualizována. Státní podnik byl ke dni 1. dubna 2003 transformován sloučením se státním podnikem Letecké opravny Kbely (dále jen „LOK“) a ke dni 1. července 2003 do něj byla začleněna příspěvková organizace Vojenský technický ústav letectva a protivzdušné obrany (dále jen „VTÚL“).

Na základě zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku, (dále jen „zákon“) ustanovilo MO jako zakladatel předmět činnosti státního podniku. Jsou jím zejména přednostní dodávky výrobků a služeb v oblasti letecké techniky pro Armádu České republiky (dále jen „AČR“), poskytované na smluvním základě. Zakladatel vykonává nad hospodařením podniku kontrolní a dohledové funkce, mimo jiné prostřednictvím svých zástupců v dozorčí radě.

II. Kontrolou zjištěné skutečnosti

1. Naplňování práv a povinností zakladatele k zabezpečení poslání podniku

1.1 Koncepční zajištění

MO založilo LOM k uspokojování významných celospolečenských, strategických nebo veřejně prospěšných zájmů ve smyslu § 3 odst. 2 zákona. Za tímto účelem mu vymezilo v zakládací listině hlavní předmět podnikání a vydalo statut podniku, v jehož posledním znění ze dne 21. března 2005 mimo jiné ustanovilo zásady hospodaření podniku. S ohledem na plnění definovaného veřejného zájmu jde především o následující zásady:

- *„Podnik je povinen s péčí řádného hospodáře nakládat s majetkem státu, s nímž má právo hospodařit.*
- *Podnik vyvíjí podnikatelskou činnost směřující k efektivnímu provádění činností..., s přednostní dodávkou pro obranu a bezpečnost státu, včetně provádění zahraničního obchodu s vojenským a ostatním materiálem v rozsahu vydaných povolení.*
- *Ostatní podnikatelská činnost nesmí být provozována na úkor hlavního předmětu podnikání.“*

Na základě *Prozatímního organizačního řádu* ze dne 12. července 2007 MO upravilo působnost a odpovědnost organizačního útvaru – oddělení řízení organizací, v přímé podřízenosti ředitele Sekce správy majetku MO. Toto oddělení odpovídá mj. za

- „systém řízení a správy, zakládání, transformaci, restrukturalizaci, revitalizaci, popř. privatizaci a likvidaci státních organizací a případně organizačních složek státu, u nichž vykonává funkci zakladatele nebo zřizovatele Sekce správy majetku MO;
- komunikaci s dozorčími radami;
- za návrh personálních opatření na úrovni ředitelů státních organizací zřízených nebo založených MO;
- rozhoduje o způsobu hospodaření a nakládání s majetkem státu, ke kterému přísluší právo hospodařit jím zřízeným nebo založeným státním organizacím;
- zpracování analýz ekonomické a věcné problematiky státních organizací, hodnocení jejich výhledů a podnikatelských záměrů ve vazbě na potřeby zajištění obranyschopnosti“.

Střednědobé plánování rozvoje resortu obrany není dostatečným podkladem pro řešení základních rozvojových otázek podniku, neboť se nepodařilo vytvořit žádoucí stabilitu výdajového rámce MO v minimálně pětiletém plánovacím horizontu. MO nepřijalo vlastní dokument strategického charakteru – dlouhodobý výhled rozvoje resortu. V době kontroly byl v resortním připomínkovém řízení dokument *Dlouhodobá vize MO ČR: Ozbrojené síly pro výzvy 21. století*, který má ukazovat na hlavní směry rozvoje resortu v dlouhodobé perspektivě. Celkové výdaje na obranu jsou stanoveny v procentech hrubého domácího produktu (HDP). Časté změny objemu výdajů měly dopad na financování a realizaci programů reprodukce majetku resortu obrany, které svými cíli a potřebami naplňují předmět činnosti státního podniku.

Z ustanovení § 13 odst. 1 písm. a) zákona vyplývá, že dozorčí rada schvaluje zásadní otázky koncepce rozvoje podniku v rozsahu, který určí zakladatel. Jde zejména o strategii rozvoje výroby a služeb, investiční a vědecko-technické programy, využití know-how podniku, programy společného podnikání s tuzemskými a zahraničními subjekty a nakládání s majetkem státu svěřeným podniku k podnikatelské činnosti mimo určený majetek, kde toto rozhodování přísluší přímo zakladateli.

Z výše uvedeného vyplývá, že MO se nepodařilo vytvořit podmínky k řešení základních koncepčních otázek a problémů podniku a dozorčí rada neschválila žádný strategický dokument podniku, který by řešil základní otázky dalšího rozvoje LOM v kontrolovaném období.

1.2 Aktualizace zakladatelských dokumentů

Zakladatel nepromítl změny provedené v orgánech podniku do *Zakládací listiny* (č. j. 52160-87/2006/DP-2697, v posledním znění ze dne 14. března 2006), jak vyplynulo z její kontroly. Šlo především o personální změny na pozici ředitele podniku, které byly provedeny v první polovině roku 2007, a dále změny spočívající v odstranění předešlého a doplnění aktuálního označení osoby oprávněné jednat za ministerstvo, vykonávající funkci zakladatele, jak vyplývá z ustanovení § 4 odst. 3 písm. f) a i) zákona a ustanovení § 38i odst. 1 písm. a) zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, které mj. stanoví:

„*Sbírka listin ...*

a) *... po každé změně zakladatelského dokumentu nebo stanov musí být uloženo také jejich platné úplné znění ...*“

LOM následně nemohl dodržet podmínky ustanovení § 38k odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb. a předložit rejstříkovému soudu bez zbytečného odkladu do sbírky listin zakládané listiny.

2. Hospodaření státního podniku

Kmenové jmění je obchodní majetek podniku, s nímž má podnik právo hospodařit při svém vzniku. *Zakládací listinou* byla určena zakladatelem výše kmenového jmění v částce 576 100 000 Kč a jeho minimální výše, kterou je LOM povinen zachovat, byla určena v částce 457 800 000 Kč. Ke dni 31. prosince 2006 vykazoval účet 411 100 – základní kapitál LOM zůstatek 576 100 000 Kč a v průběhu předmětného roku nebyly zaúčtovány žádné obraty na tomto účtu.

Rezervní fond podniku je určen ke krytí ztrát a rizik, k financování výkyvů hospodaření podniku a ke krytí základního přídělu do fondu kulturních a sociálních potřeb u těch podniků, které nemají dostatek zisku nebo vykazují ztrátu. Podle článku VIII *Zakládací listiny* výše rezervního fondu činí 57 610 000 Kč, tj. 10 % kmenového jmění, a podnik je v průběhu podnikání povinen ročně doplňovat rezervní fond minimálně 10 % z čistého zisku na minimální výši 10 % kmenového jmění.

Tabulka č. 1 – **Stav rezervního fondu** (v Kč)

Rezervní fond	2005	2006
Počáteční stav k 1. lednu	37 412 884	38 468 462
Tvorba fondu (10 % z čistého zisku)	1 055 578	1 305 034
Konečný stav k 31. prosinci	38 468 462	39 773 496

Zdroj: rozvahy k 31. prosinci 2005 a k 31. prosinci 2006 a *Vypořádání hospodářského výsledku LOM*

Tabulka č. 2 – **Hospodářský výsledek včetně tržeb z prodeje nemovitého majetku** (v tis. Kč)

Celkový hospodářský výsledek	k 31. prosinci 2004	k 31. prosinci 2005	k 31. prosinci 2006
Nerozdělený zisk z minulého období	81 606	68 950	75 450
Tržby z prodeje nemovitostí	5 400	31 763	22 340 ^{*)}
Hospodářský výsledek běžného období	10 556	13 050	-41 353

Zdroj: rozvahy k 31. prosinci 2005 a k 31. prosinci 2006 a smlouvy LOM o prodeji nemovitého majetku

^{*)} Pozn.: z toho 17 640 tis. Kč z prodeje určeného majetku

Tabulka č. 3 – **Tržby podniku na základě uzavřených smluv** (v tis. Kč)

Druh tržby	2004	2005	2006
Letecký výcvik (LV) poskytovaný MO	215 724	279 257	288 722
Ostatní zakázky celkem od MO	496 633	908 314	721 404
Celkem zakázky mimo MO	176 818	115 213	270 136
Celkem	889 175	1 302 784	1 280 262

Zdroj: Výkaz zisku a ztrát 2004, 2005 a 2006 a podklady LOM

Pozn.: Do tabulky nebyly z hlediska jejich jedinečnosti zahrnuty tržby související s deblokací ruského dluhu (rok 2005 – 3 819 317 tis. Kč, rok 2006 – 620 365 tis. Kč), které na základě dohodnutého mechanismu vyrovnání zahrnovaly i zprostředkovatelskou odměnu podniku.

Z tabulky č. 3 je zřejmé, že významná část tržeb byla tvořena příjmy z poskytované služby „zabezpečení základního leteckého výcviku studentů Univerzity obrany“ a pokračovacího leteckého výcviku mladých pilotů AČR (dále jen „LV“). Podíl tržeb ze zakázky LV za období let 2004 až 2006 tvořil v průměru 27 % z celkových tržeb zakázek zadaných MO podniku. To přineslo LOM částečnou finanční stabilitu. Problematice LV je věnována samostatná kapitola (3.1).

Kontrolou bylo zjištěno, že zakladatel neposkytoval podniku dostatečné informace o záměrech ve střednědobém a dlouhodobém horizontu tak, aby mohl na změny pružně reagovat adaptací schopností a kapacit. Podnik udržuje maximální strukturu výrobních kapacit a výrobního portfolia, přičemž řada výrobků nemá perspektivu využití s ohledem na potřeby AČR. Tato situace ovlivňuje výši režijních nákladů podniku (udržování technologií a strojního vybavení, odborných kapacit apod.).

Výše uvedený závěr lze mimo jiné opřít o následující skutečnosti:

- Po vstupu ČR do NATO v roce 1999 postupně došlo u AČR k odklonu od výhradní vazby na ruskou leteckou techniku (dále jen „LT“) a ke snižování počtů LT vzdušných sil AČR, což vedlo ke snižování objemu prací v oblasti oprav.
- Náhrada původní LT novými taktickými letouny L-159 a JAS-39 Gripen nepřinesla ekvivalentní objem opravárenských prací z důvodů zajišťování oprav samotnými výrobci letadel. LOM rovněž nebyl zapojen do plnění offsetového závazku na základě smlouvy o desetiletém pronájmu nadzvukových letounů JAS-39 Gripen.
- LOM řeší finančně náročné zakázky pro AČR s velkým podílem subdodávek. Dochází tak k navýšení tržeb o položky, které nemají vliv na vlastní výkony podniku (např. dodávky velitelsko štábních vozidel nebo komunikační a informační modul pro řízení pozemního vojska). U finančně náročných subdodávek není využívána možnost poskytování záloh, což sebou přináší zvýšené úvěrové zatížení podniku. Například za období roku 2005 až 2006 u realizovaných zakázek ve prospěch MO uhradil LOM 1 990 tis. Kč na poplatcích a úrocích za poskytnuté úvěry (v celkové výši 159 380 tis. Kč).
- Program ev. č. 207 320 *Modernizace vrtulníkového letectva*, jehož významnou část tvoří modernizace vrtulníků Mi-171Š, procházel častými změnami závazných parametrů. U předpokládané modernizace vrtulníků Mi-171Š od listopadu 2004 MO opakovaně schvalovalo a měnilo technickou specifikaci. Smlouva na realizaci předmětné modernizace nebyla do konce kontroly mezi LOM a MO uzavřena.
- U modernizace vrtulníků Mi-171Š byly v rámci 4. doplňku programu ev. č. 207 320 předpokládány zálohy v celkové výši 180 mil. Kč. Jejich možné využití je ale ohroženo, neboť je závislé na včasném uzavření smlouvy mezi LOM a MO, které bude umožňovat jejich čerpání v termínových sekcích časového harmonogramu plnění zakázky.

Zajištění výrobní náplně v období nepokrytém zakázkami MO je pro LOM vzhledem ke specifickému předmětu činnosti tudíž velmi obtížné. Podnikový obchodní plán na rok 2007 byl schválen v prosinci 2006 jen v rozsahu I. čtvrtletí roku 2007.

2.1 Hospodaření s určeným majetkem státu

Určený majetek je majetek státu, který stát jako zakladatel, resp. příslušné ministerstvo vykonávající funkci zakladatele ve smyslu § 4, případně § 15 zákona vymezí jako určený v příloze k zakládací listině. Státní podnik takto určený majetek nechá v souladu s § 2 odst. 5 zákona zapsat do obchodního rejstříku.

Hodnota určeného majetku vymezeného v příloze č. 2 k *Rozhodnutí o změně zakládací listiny LOM Praha s. p.* ze dne 11. listopadu 2003 (dále jen „Příloha č. 2 Rozhodnutí“) byla v pořizovacích cenách celkem 542 994 120 Kč (z toho budovy v hodnotě 348 218 725 Kč a pozemky v hodnotě 194 775 395 Kč).

Bylo zjištěno, že vymezení určeného majetku zapsaného v obchodním rejstříku neodpovídá vymezení určeného majetku uvedenému v Příloze č. 2 Rozhodnutí, kterým byl tento majetek vymezen po sloučení s LOK a VTÚL. V určeném majetku podle Přílohy

č. 2 Rozhodnutí je zahrnut i majetek v objemu celkem 13 290 922 Kč, který ve skutečnosti určeným majetkem není. Jde o majetek, který není nemovitým majetkem nebo k němu LOM nemá právo hospodaření. **Zakladatel nevymezil určený majetek ve smyslu § 15 písm. d) zákona tak, aby odpovídal skutečnému stavu.**

LOM část určeného nemovitého majetku nevyužíval k zabezpečení výrobní činnosti, pozemky, a budovy na nich proto jako nepotřebné prodával. Výnosy z prodeje tohoto majetku si tak vylepšoval hospodářský výsledek, jak uvádí tabulka č. 2. V letech 2004–2006 prodal mimo jiné celkem 45 208 m² pozemků, z toho 29 588 m² bylo z určeného majetku. Bylo zjištěno, že se souhlasem zakladatele MO v pěti z osmi případů neproběhlo výběrové řízení a prodej určeného majetku byl uskutečněn předem vybranému zájemci. **Ve dvou případech LOM nedodržel podmínku stanovenou zakladatelem MO – prodat nemovitosti za ceny stanovené znaleckým posudkem, neboť tyto nemovitosti prodal za ceny o 2 398 030 Kč nižší, než stanovily znalecké posudky. Z toho v jednom případě prodal nemovitosti, které byly oceněny znaleckým posudkem na 7 018 800 Kč, za 5 400 000 Kč, ještě před udělením souhlasu zakladatele.**

2.2 Evidence majetku

S ohledem na skutečnost, že LOM se stal v roce 2003 právním nástupcem LOK a VTÚL a převzal s tím spojené veškeré závazky a pohledávky, bylo provedeno porovnání jednotlivých položek vymezeného určeného majetku vůči předloženým inventurním soupisům ke dni 31. prosince 2004. Přitom bylo zjištěno, že LOM neprovedl inventarizaci přebíraného majetku ani přebíraných dokladů v souvislosti se sloučením s LOK a VTÚL a že některé položky z vymezeného určeného majetku, v celkové výši 247 050 175 Kč, nebyly zaznamenány ani v inventurních soupisech ke dni 31. prosince 2004.

LOM nepostupoval v souladu s ustanovením § 29 odst. 1 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, tím, že ke dni 31. prosince 2004 neprovedl inventarizaci veškerého vymezeného určeného majetku.

Dále bylo zjištěno:

- LOM nedodržel ustanovení § 29 odst. 1 zákona č. 563/1991 Sb., když při inventarizaci v roce 2005 a 2006 nevyčíslil (nezjistil) skutečný stav majetku a závazků a neověřil, zda zjištěný stav odpovídá stavu majetku a závazků v účetnictví. Například nezjistil, že skutečný ověřovaný stav budov a pozemků byl nižší v roce 2005 celkem o 9 537 531 Kč a v roce 2006 celkem o 13 266 024 Kč než stav vykazovaný v účetnictví.
- LOM nepostupoval v souladu s ustanovením § 30 odst. 5 a 6 zákona č. 563/1991 Sb., neboť v roce 2005 inventarizační rozdíl zjištěný u dlouhodobého hmotného majetku (dále jen „DHM“) v objemu 1 261 673 Kč nevyúčtoval a inventuru u tohoto majetku uzavřel „bez rozdílu proti účetnictví“. Současně další inventarizační rozdíly týkající se pozemků a budov posoudil jako administrativní nedostatky a tyto inventarizační rozdíly nevyúčtoval do účetního období, za které inventarizaci ověřoval stav majetku a závazků. Šlo o 16 237 m² pozemků, které byly zapsány v katastru nemovitostí, ale nebyly vedeny v účetnictví, dále o 27 307 m² pozemků, které naopak nebyly zapsány v katastru nemovitostí, přestože v účetnictví byly evidovány, a dále se jednalo o budovy v pořizovacích cenách za 22 420 863 Kč, které v účetnictví rovněž byly vedeny, ale nebyly při inventurách dohledány ani ověřen jejich skutečný stav.
- LOM nedodržel ustanovení § 30 odst. 1 zákona č. 563/1991 Sb., když v rámci dokladové inventury v letech 2005 a 2006 ověřil skutečné stavy pohledávek, závazků a ostatních

složek majetku pouze formálně, vytištěnými výpisy z knihy analytické evidence či saldokontem dle účtů a firem, které porovnal na hlavní knihu, a nikoliv na skutečnost. Tím mimo jiné nezjistil, že k některým položkám neexistují doklady, a dále nezjistil, že chybí výpisy z katastru nemovitostí jako podklady pro doložení stavu majetku. V katastru nemovitostí nebylo evidováno ke dni 31. prosince 2005 celkem 39 budov, v úhrnné pořizovací ceně 126 615 061 Kč, a ke dni 31. prosince 2006 nebylo v katastru nemovitostí evidováno 27 budov, v pořizovací ceně 113 623 443 Kč.

V ustanovení § 8 odst. 4 zákona č. 563/1991 Sb. je uvedeno:

„Účetnictví účetní jednotky je průkazné, jestliže všechny účetní záznamy tohoto účetnictví jsou průkazné ... a účetní jednotka provedla inventarizaci.“

Účetnictví účetní jednotky LOM není za roky 2005 a 2006 průkazné, neboť účetní jednotka nesplnila povinnost vyplývající pro ni z ustanovení § 6 odst. 3 zákona č. 563/1991 Sb., tj. inventarizovat majetek a závazky podle § 29 a § 30 tohoto zákona.

3. Vybrané zakázky zadané zakladatelem státnímu podniku

3.1 Zabezpečení leteckého výcviku

Na základě změněných ekonomických podmínek MO provedlo přepracování reformy ozbrojených sil České republiky zpracováním *Koncepce výstavby profesionální Armády České republiky a mobilizace ozbrojených sil České republiky přepracované na změněný zdrojový rámeček*, schválené usnesením vlády ze dne 12. listopadu 2003 č. 1154. Ke dni 30. listopadu 2003 byla proto zrušena 34. základna speciálního letectva v Pardubicích (dále jen „34. zSpecL“), která mimo jiné zabezpečovala praktický letecký výcvik pilotních posluchačů Vojenské akademie a mladých pilotů AČR.

Usnesením vlády ze dne 17. prosince 2003 č. 1281 bylo rozhodnuto o „zabezpečení základního a pokračovacího leteckého výcviku pro Vzdušné síly AČR“ formou nákupu služeb strategického charakteru, které souvisí s integrací a členstvím ČR v NATO, (dále jen „strategická zakázka“) podle § 1 odst. 2 písm. k) zákona č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek. Z podmínky uplatnění příslušného ustanovení vyplynulo, že v dalším postupu zadavatele se tento zákon dále neuplatňoval.

Předmětnému usnesení vlády o strategické zakázce předcházely podkladový materiál, který MO předložilo dne 17. prosince 2003 pod č.j. 1679/03 pro rozhodnutí vlády. V materiálu byly uvedeny tři možné varianty řešení zajištění leteckého výcviku dodavatelským způsobem, a to nákupem od: a) civilního subjektu, b) aliančního výcvikového zařízení, c) státního podniku založeného MO. Jako podpůrný argument pro navrženou variantu c) MO uvedlo možnost disponovat ze strany zakladatele státního podniku kontrolními mechanismy prostřednictvím dozorců rady. Vládou byla zvolena varianta c) a zakázka byla zadána LOM.

Dne 15. března 2004 byla podepsána *Smlouva č. 12416/2004 o poskytování leteckého výcviku* (dále jen „Smlouva LV 2004“) mezi LOM jako poskytovatelem a MO jako objednatel, na jejímž základě byl realizován systém provádění leteckého výcviku pilotních posluchačů Univerzity obrany Brno a mladých pilotů AČR.

Celkový přehled výdajů MO na nákup služby LV a počty letových hodin praktického leteckého výcviku je uveden v následujících tabulkách.

Tabulka č. 4 – Výdaje na nákup LV

(v tis. Kč)

Rok	Smluvně předpokládaný objem výdajů	Skutečné výdaje MO na nákup služby LV
2004	249 738	249 738
2005	331 656	331 656
2006	347 997	347 997
2007	328 000	180 138 ^{*)}

Zdroj: Smlouva LV 2004 a Smlouva LV 2007 včetně objednávek MO a faktury LOM za LV

*) Pozn.: Rok 2007 zahrnuje úhrady za dílčí plnění v 1. pololetí a celkový plánovaný počet hodin praktického LV.

Tabulka č. 5 – Přehled letových hodin praktického LV

(hodiny)

TYP LT	Skutečnost			Plán
	2004	2005	2006	2007
Z-142 C-AF	1110	1716	830	1067
L-39 C	1140	1405	1491	1260
Mi-2	472	991	962	682
L-410	350	507	500	260
Mi-17	0	0	0	289
Celkem	3072	4619	3783	3558

Zdroj: faktury LOM a výkazy Centra leteckého výcviku

Smlouva LV 2004 byla koncipována tak, že byla sjednána exkluzivita pro objednavatele, tzn. že dodavatel poskytoval LV pouze AČR, a byla uzavřena na dobu neurčitou. Dále obsahovala závazek, že objednatel je v příslušném roce povinen odebrat minimální rozsah LV, což LOM garantovalo úhradou veškerých fixních nákladů spojených s provozem Centra leteckého výcviku (dále jen „CLV“). Část ceny letové hodiny praktického leteckého výcviku, kterou tvoří fixní náklady, byla rozpočtena stejným poměrem mezi jednotlivé typy letounů. LOM se ve Smlouvě LV 2004 zavázal poskytovat pozemní výcvik pilotů bezplatně. Ve skutečnosti však byly náklady na tuto službu zahrnuty ve fixních nákladech tvořících cenu praktického LV.

3.1.1 Stanovení ceny hodiny praktického LV na období let 2004 až 2006

Cena byla stanovena kalkulací, která měla podle požadavků MO vycházet z nákladů LOM. Cena za letecký výcvik se skládala z fixních a variabilních nákladů a zahrnovala zisk. Položky „uznatelný podnikatelský zisk“ a „podíl na správní režii“ byly zadavatelem limitovány.

Variabilní náklady byly tvořeny náklady přímo souvisejícími s provozem LT, kam patřily náklady na letecké palivo, náhradní díly, předepsané práce na LT, opravy a obměna materiálu se stanovenou životností.

Fixní náklady byly souhrnem nákladů potřebných pro vlastní existenci CLV, které změnou objemu poskytovaného leteckého výcviku v období let 2004 až 2006 nebyly ovlivněny. Zahrnovaly například náklady na provoz, tj. náklady spojené s běžným chodem včetně podílu na správní režii podniku, osobní náklady, ceny za nájem LT a nemovitě infrastruktury, pořízení DHM, pojištění a jiné.

Vybrané položky fixních nákladů byly podrobeny kontrole a bylo například zjištěno:

- Náklady správní režie kalkulované do ceny hodiny praktického LV byly stanoveny podle podílu plánovaných tržeb CLV na plánovaných tržbách LOM, a nikoliv podle *Zásad hospodaření ve státních podnicích při zajišťování dodávek majetku a služeb strategického charakteru, které souvisí s integrací a členstvím ČR v NATO*, které MO vydalo na základě usnesení vlády ze dne 8. ledna 2003 č. 29. Tyto zásady upravily způsob „rozpuštění“ fixních nákladů na základě režijního paušálu tak, aby byl stanoven pro každé výrobní středisko dle jeho náročnosti na služby společných a pomocných středisek.
- Při stanovení ceny hodiny praktického LV byly u položky „pořizování DHM“ použity plánované náklady a ani dodatečně nebyly tyto náklady upraveny podle skutečně prokázaných výdajů. Zjištěný rozdíl, který LOM vyfakturoval a MO uhradilo, představoval 5 443 089 Kč, tj. částku o 26 % vyšší, než činily celkové skutečné náklady. Tento stav byl zapříčiněn tím, že část původně uvažovaného majetku, který měl být nově zakoupen, byla pořízena nákupem nepotřebného majetku od MO, a tudíž i za cenu nižší než plánovaný nákup. U části majetku došlo navíc k časovému odsunu rozhodnutí o jeho pořízení. V závislosti na další perspektivě CLV si stávající stav majetku nicméně vyžádá nákup nových technologií.

Položka „uznatelný podnikatelský zisk“ byla kalkulována na základě položky „správní režie“ s tím, že „přiměřený zisk“ byl kalkulován ve výši 10 % z veškerých plánovaných nákladů. Při stanovení ceny hodiny praktického LV pro rok 2004, 2005 a 2006 byl jak u fixních, tak také u variabilních nákladů vždy započten 10% zisk z celkových nákladů. Ke každé odlétané hodině tak byla de facto fakturována poměrná částka na generální opravy LT. Nerovnoměrné rozložení zisku v jednotlivých letech pak je způsobeno skutečností, že realizace vlastní generální opravy je časově rozdílná oproti postupné fakturaci poskytovaného LV.

Z hlediska kalkulace nákladů již provedených oprav a předpokládaných generálních oprav byla reálná výše zisku za poskytovaný LV vyhodnocena v následující tabulce.

Tabulka č. 6 – Výše zisku CLV za LV

(v Kč)

	2004	2005	2006	2007 ^{*)}	Celkem
Plánovaný zisk	25 745 382	31 537 794	26 248 071	25 554 090	109 085 337
Vykázaný zisk	77 142 090	31 226 068	43 533 173	-32 848 168	119 053 163

Zdroj: podklady LOM

^{*)} Pozn.: Předpoklad roku 2007 vychází z variabilních a fixních nákladů dle Smlouvy LV 2004 a *Plánu oprav LOM v roce 2007* vybrané LT.

Oběma stranami přijatý způsob kalkulace a rozložení fixních nákladů tak vedl k deformaci ceny jedné hodiny praktického LV, která je patrná z porovnání v následujícím příkladě za rok 2006.

Tabulka č. 7 – Cena LV poskytovaného LOM a dle marketingového průzkumu (v Kč)

TYP LT	CLV			1 hod. praktického LV – cena dle marketingového průzkumu ^{*)}	
	Fixní náklady	Variabilní náklady	1 hod. praktického LV – cena celkem	ČR	Zahraníčí
Z-142	59 968	8 962,95	68 930,95	3 727–4 860	4 374–13 555
L-410	59 968	21 567,56	81 535,56	54 857–57 500	16 346–32 393

Zdroj: Smlouva LV 2004 a marketingový průzkum

^{*)} Pozn.: Na základě zadání MO vypracovala v srpnu 2006 vybraná poradenská společnost materiál *Zpráva z komplexního marketingového průzkumu a analýzy poskytování leteckého výcviku v ČR a zahraničí*.

Náklady na jednu hodinu praktického LV jsou ve skutečnosti vyšší o výdaje na služby poskytované zakladatelem bezplatně CLV na základě smluvního ujednání o spolupůsobení. Nestandardně rozpuštěné fixní náklady, bezplatné poskytování pozemní letecké přípravy a specifický obsah praktického LV ztěžují objektivní porovnání s jinými civilními subjekty, které se řídí při provozování podnikatelské činnosti zákonem č. 49/1997 Sb., o civilním letectví.

MO neprovedlo analytický rozbor nákladů ani posouzení ekonomické přijatelnosti použitého způsobu ve srovnání s předchozím zabezpečením LV. Ceny byly konstruovány na základě plánovaných nákladů. Skutečně vynaložené náklady a plánované náklady za rok 2004 byly konfrontovány až v roce 2006, a to pouze u fixních nákladů. MO tak důsledně nenaplnilo zákonnou povinnost požadovat informace o hospodářské činnosti a kontrolovat, zda potřeby státu, které podnik zabezpečuje, jsou zajišťovány hospodárně a účelně. Použitý způsob tvorby ceny za jednu hodinu praktického LV nemotivoval LOM k úsporám nákladů a značně komplikoval jejich analýzu.

Ke zvýšení přehlednosti kalkulace nákladů a stanovení výsledné ceny za jednu hodinu praktického LV došlo až uzavřením *Smlouvy č. 27317/2007 o poskytování leteckého výcviku* (dále jen „Smlouva LV 2007“), ze dne 7. prosince 2006, uzavřené na dobu určitou, s účinností pro období od 1. ledna 2007 do 31. prosince 2014. Exkluzivita zakotvená v předchozí smlouvě, která zajišťovala 100% pokrytí požadavku MO a úhradu veškerých fixní nákladů na LV, byla vypuštěna. Smlouva de facto předpokládá poskytování LV i jiným subjektům, než je MO (AČR). Rovněž bylo upuštěno od zásady stejného podílu všech typů letadel na celkových fixních nákladech. Cena hodiny praktického LV se tak přiblížila žádoucímu stavu, kdy náklady na LV odpovídají skutečným nákladům u jednotlivých typů LT, jak uvádí tabulka č. 8.

Tabulka č. 8 – Cena hodiny LV dle Smlouvy LV 2007

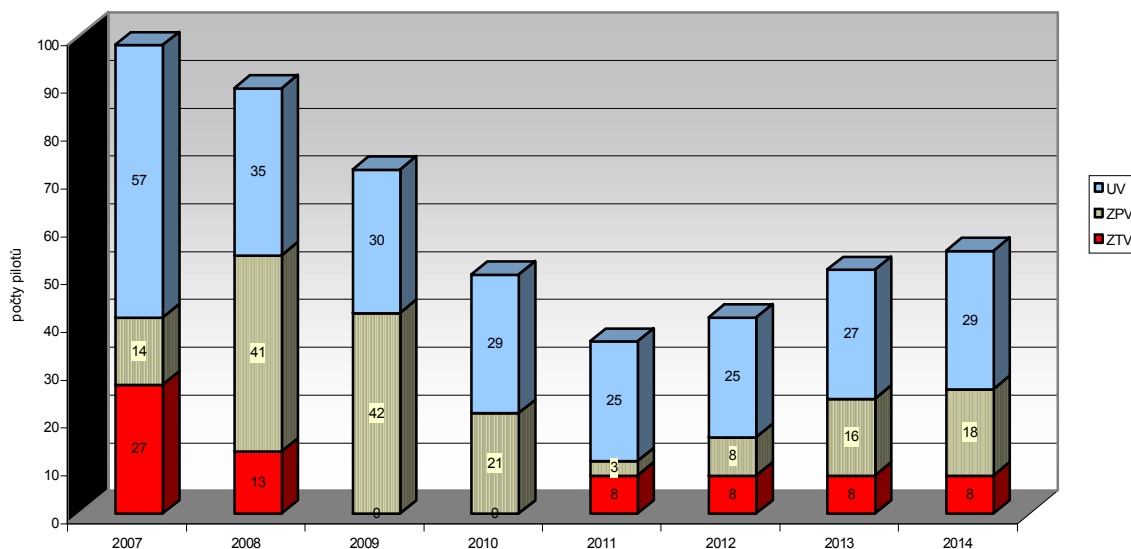
TYP LT	Rozpětí hodin praktického LV	Cena v Kč
Z-142 C-AF	1–500	11 891
L-410	1–200	50 086
L-39 C	1–1000	157 355

Zdroj: Smlouva LV 2007

Pozn.: ze tří cenových kategorií byla vybrána kategorie A, která stanovuje cenu pro nejnižší rozpětí počtu hodin praktického LV

Odstraněním podmínky exkluzivity poskytování LV pro AČR ale nebyl vyřešen problém saturace výpadku počtu pilotů žáků a mladých pilotů AČR. Jejich předpokládaný počet má od roku 2009 značně klesat, jak vyplývá z následujícího grafu:

Graf č. 1 – Předpokládaný rozsah praktického LV dle počtu pilotů a kategorie výcviku v období let 2007–2014

Zdroj: podklady MO – Velitelství společných sil

Legenda: UV – udržovací/zdokonalovací výcvik, ZPV – základní pokračovací výcvik, ZTV – základní testovací výcvik

S ohledem na platné obchodní podmínky Smlouvy LV 2007 předpokládaný vývoj potřeby LV ze strany resortu obrany představuje pro LOM riziko nerentabilnosti poskytování LV. Oproti tomu případné poskytování LV zahraničním armádám (zejména v rámci NATO) bude představovat další příjmy a ty se mohou pozitivně promítnout do přehodnocení kalkulovaných a následně fakturovaných nákladů (úspory z rozsahu) vůči MO. Poskytování LV mimo AČR prostřednictvím LOM však není nadále legislativně dořešeno.

3.1.2 Analýza NKÚ – porovnání výkonnostních ukazatelů LV u CLV a zrušené 34. zSpecL

Z důvodu neexistence analýzy zpracované MO a podkladů použitelných pro porovnání výdajů státního rozpočtu na LV před rozhodnutím o jeho zajištění dodavatelským způsobem zvolil NKÚ porovnání výkonnostních ukazatelů, které jsou vyjádřeny počty personálu inženýrské letecké služby (dále jen „personál“) a mírou zabezpečení provozuschopnosti LT.

Pro potřeby následující analýzy byly použity počty LT, které byly určeny k LV u zrušené 34. zSpecL a u současného CLV. Z analýzy vybraných výkonových ukazatelů vyplynulo, že lze provést porovnání počtu personálu 34. zSpecL a CLV. Z tohoto porovnání vyplynulo, že 34. zSpecL potřebovala k zabezpečení provozu shodné LT, která byla využívána pro LV, podstatně vyšší počet personálu (200), než je tomu v případě CLV (102). Průměrná provozuschopnost sledované LT u 34. zSpecL za roky 2002–2003 byla 53,4 %. V případě CLV za období let 2004–2006 dosahovala provozuschopnost LT hodnoty 71,8 %. U některých typů LT byl tento rozdíl na základě provedeného srovnání i vyšší (např. u vrtulníků Mi-2 u 34. zSpecL byla provozuschopnost 44,02 % v roce 2003 a u CLV v roce 2004 dosahovala 68,7 %).

MO zvolený způsob zajištění LV prostřednictvím LOM tak dosahoval ve sledovaném období u vybraných výkonnostních ukazatelů lepších výsledků než předešlý způsob zabezpečení u 34. zSpecL., tj. vlastními silami AČR. Důvod je především ten, že proti CLV je u personálu AČR nízká hodnota fondu využitelnosti pracovní doby pro přímý výkon předepsaných prací na LT. V případě vojáků z povolání je kalkulována v rozsahu 35 % a u občanských zaměstnanců činí 46 %, jak vyplynulo i ze *Závěrečné zprávy o provedení*

sjednocení struktur a počtu personálu Inženýrské letecké služby, č. j. 6110-46/2005DP-3042, kterou vypracovalo MO.

LOM je tak prostřednictvím CLV schopen zabezpečit vyšší provozuschopnost LT, a tedy i vyšší počet provozuschopných letadel, s nižším počtem personálu, než tomu bylo v případě 34. zSpecL, a poskytnout tak vyšší počet letových hodin k provádění praktického LV.

3.2 Modernizace vrtulníkového letectva

Modernizace vrtulníků dodaných na základě deblokace ruského dluhu je nadále aktuálním problémem včetně zabezpečení jejich oprav a s tím spojené spolupráce s ruskou stranou. NKÚ provedl na základě kvalifikovaného podnětu výboru pro hospodářství, zemědělství a dopravu Senátu Parlamentu České republiky u LOM prověření zastaveného modernizačního projektu vrtulníkového letectva, tzv. „velké modernizace“. Projekt byl přehodnocen z hlediska nároků na technickou specifikaci vrtulníků, s cílem alespoň zabezpečit možnost působení vrtulníků v mírových a humanitárních misích a misích s nízkým stupněm ohrožení.

Bylo zjištěno, že dne 22. června 2005 požádal LOM Asociaci leteckých výrobců a Asociaci obranného průmyslu o spolupráci při výběru strategického partnera pro uskutečnění projektu modernizace vrtulníků Mi-171Š.

Asociace leteckých výrobců dopisem z 13. července 2005 a Asociace obranného průmyslu dopisem z 14. července 2005 doporučily několik společností. LOM oslovil na základě vlastního vyhodnocení pouze společnosti Aviation Service, a. s., Česká letecká servisní, a. s., a Evector-Aerotechnik, a. s. Na základě výzvy obdržel LOM od těchto tří subjektů nabídky.

Z předmětu výzvy MO i ze žádosti LOM v rámci marketingového průzkumu trhu je zřejmé, že se jednalo o zakázku, jejímž předmětem je výroba, koupě nebo oprava zbraní, zbraňových systémů, střeliva nebo zabezpečení vojenského materiálu pro zajištění obrany a bezpečnosti státu. V té době byl účinný zákon č. 40/2004 Sb., o veřejných zakázkách, jenž výslovně v § 4 odst. 1 písm. b) stanovil, že se nevztahuje na zakázky s výše popsaným předmětem. LOM zúžením okruhu subjektů pro zaslání výzvy k podání nabídky zákon č. 40/2004 Sb. neporušil.

III. Shrnutí a vyhodnocení

MO jako zakladatel LOM neprovedlo bez zbytečného odkladu aktualizaci povinných údajů v zakladatelských dokumentech a nevymezilo určený majetek státnímu podniku tak, aby odpovídal skutečnému stavu. Tyto nedostatky byly zjištěny v zakladatelských dokumentech, které jsou součástí sbírky listin u příslušného rejstříkového soudu. MO po ukončení kontroly přijalo opatření k nápravě těchto nedostatků.

LOM v letech 2004–2006 prodal celkem 45 208 m² pozemků a budovy na nich za celkem 59 503 200 Kč. Ve dvou případech nedodržel podmínku stanovenou zakladatelem, když tyto nemovitosti prodal za ceny o 2 398 030 Kč nižší, než stanovily znalecké posudky. Z toho v jednom případě byly nemovitosti prodány ještě před udělením souhlasu zakladatelem.

Účetnictví účetní jednotky LOM není za roky 2005 a 2006 průkazné, neboť účetní jednotka nesplnila povinnost vyplývající pro ni z ustanovení § 6 odst. 3 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, tj. inventarizovat majetek a závazky podle § 29 a § 30 tohoto zákona.

Na hospodaření LOM měla negativní vliv absence dlouhodobé strategie MO a nedostatek informací o záměrech ve střednědobém a dlouhodobém horizontu, která by měla vytvořit stabilizační rámec pro další rozvoj resortu obrany a jím zřízeného státního podniku. Podnik udržuje maximální strukturu výrobního portfolia, z kterého řada výrobků již nemá perspektivu využitelnosti v AČR.

Smluvními stranami dohodnuté podmínky zabezpečení LV v období let 2004 až 2006 a přijatý způsob kalkulace nákladů neumožňovaly MO kontrolovat, zda potřeby státu, které podnik svou podnikatelskou činností v tomto směru zabezpečoval, byly zajišťovány účelně a hospodárně.

V souvislosti s potřebou transportních vrtulníků zejména k zajištění soběstačnosti vzdušné přepravy v zahraničních misích nadále přetrvávají značná rizika v projektu modernizace vrtulníkového letectva, kterou zabezpečuje LOM.

Ve výhledu do roku 2014 je zabezpečení základního a pokračovacího výcviku pilotů prostřednictvím LOM rovněž pod vlivem řady rizik, která mohou negativně ovlivnit ekonomickou stabilitu podniku a schopnosti vzdušných sil AČR. Dosavadní stav transformace ozbrojených sil ČR neumožňoval předmětná rizika efektivně řídit.